

ვერიზმი XIX საუკუნის პროზაში
VERISMO IN THE PROSE OF THE XIX CENTURY

ეკა ვარდოშვილი

Eka Vardoshvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ვერიზმი, ქართული, ევროპული,
ლიტერატურა

Keywords: Verismo, Georgian, European, literature

XIX საუკუნის დასასრულს შექმნილ პროზაულ თხზულებებში ვერიზმის პრობლემა იჩენს თავს. ვერიზმს ორი მიმართულება ახასიათებს. ადამიანის სიდეხჭირე, სოციალურად მძიმე ყოფაა ასახული მოთხრობათა ერთ ციკლში, ხოლო მეორე ჯგუფის მწერალთა თხზულებებში ადამიანის შინაგანი სამყაროს ასახვის ცდაა ნაჩვენები. თუ პირველები სოფლის ცხოვრებას გვიხატავენ, მეორე ჯგუფის მწერლებში ქალაქის ყოფას ასახავენ და ინტელიგენტთა სახეებს ქმნიან.

„პირველი ჯგუფის მწერალთა შემოქმედებაში საკმაოდ დიდი ადგილი უკავია წარმოდგენილი ნატურალისტური ელემენტები. ეს შტო 90-იანი წლების ქართველი მწერლებისა უფრო ნატურალიზმის იტალიურ ნაირსახეობას უახლოვდება, რომელიც ვერიზმის სახელით არის ცნობილი“ (ანდრონიკაშვილი, 1984:209). ამ მიმართულების ყველაზე თვალსაჩინო წარმომადგენლად ეგნატე ნინოშვილი სახელდება.

პერსონაჟთა დეჰეროიზაციის პროცესი დამახასიათებელია ამგვარი თხზულებებისათვის.

ეგ. ნინოშვილის პერსონაჟები გრძნობენ თავის უძლურებას სამყაროში, ისინი დაცლილნი არიან მაღალი იდეალებისაგან, თავის გადარჩენის ინსტინქტი ამოძრავებს მათ. პერსონაჟთა ასეთ სახეებს ვხვდებით მწერლის მთელ შემოქმედებაში.

ვერიზმის სამშობლოდ იტალია სახელდება, მის მამამთავრად კი – ჯოვანი ვერგა. იტალიური ვერიზმის წარმომადგენლები არიან ასევე კაპუანა და პირანდेलო, თუმცა, ლუიჯი პირანდेलო თავისი შემოქმედების მეორე ეტაპზე თავისუფლდება ვერიზმის გავლენისაგან.

აღსანიშნავია, რომ XIX ს. დასაწყისში რომანტიზმმა „ზედმეტი ადამიანის“ პრობლემა შემოიტანა ლიტერატურაში. ესაა საზოგადოებისგან გამდგარი, საკუთარ თავში ჩაკეტილი ადამიანი. იდეალისა და სინამდვილის დამოკიდებულების საკითხი მის არსებაში ქმნის წინააღმდეგობას. ეს არ არის საზოგადოებრივ ურთიერთობებში მყოფი ადამიანის სახე.

რეალისტებმა თავიანთი გმირები წარმოადგინეს რეალურ საზოგადოებრივ ურთიერთობებში, კონკრეტულ სოციალურ, ისტორიულ და კულტურულ გარემოში. რეალურ, ადამიანურ ურთიერთობებში ყალიბდება მათი სახე და ხასიათი. იმავედროულად, თავს იჩენს ადამიანის გაუცხოების საკითხიც. „როგორი უნდა იყოს პიროვნებისა და საზოგადოების ურთიერთობა, სვამენ კითხვას ნაწარმოებთა ავტორები და ამ კითხვას თავად საზოგადოებამ უნდა გასცეს პასუხი“ (ვარდოშვილი, 2018:94).

კრიტიკული რეალიზმისთვის დამახასიათებელ სოციალურ რომანში დახატული გმირები ძლიერი მხატვრული სახეებია, რომლებიც იბრძვიან საზოგადოებრივ ურთიერთობებში არსებულ მანკიერებათა წინააღმდეგ. რეალისტები ასევე უპირისპირდებიან დეკადენტურ ლიტერატურას.

ამდენად, საუკუნის დასაწყისში არსებული „ზედმეტი ადამიანი“, საუკუნის ბოლოს გვევლინება „პატარა ადამიანად“. „პატარა ადამიანის“ პრობლემა უკავშირდება ვერიზმის საკითხს მსოფლიო ლიტერატურაში.

ლიტერატურა:

ანდრონიკაშვილი, ვ. (1984). ნარკვევები XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან, თბილისი: „საბჭოთა საქართველო“.

ვარდოშვილი, ე. (2018). ახალი ქართული ლიტერატურა და ევროპული მწერლობა, თბილისი: „უნივერსალი“.

The problem of verismo appears in the prose works created at the end of the XIX century. Verismo is characterized by two directions. Human misery and difficult social conditions are reflected in one cycle of short stories, while the writings of the other group of writers show an attempt to reflect the inner world of a human. If the

first depicts rural life, the second group of writers depicts urban life and creates the faces of intellectuals.

“Naturalist elements are presented in a sufficient dose in the works of the first group of writers. This branch of the Georgian writers of the 90s is closer to the Italian variety of naturalism, which is known as Verismo” (Andronikashvili, 1984:209). Egnate Ninoshvili is the most visible representative of this direction.

The process of deglorification of the characters is typical for such compositions. The characters of Egnate Ninoshvili feel their feebleness in the universe, they are drained of high ideals and their survival instinct drives them. We find such faces of characters in all creative works of the writer.

Italy is the birthplace of verismo and its founder father is Giovanni Verga. Representatives of Italian Verismo are also Capuana and Pirandello, however, Luigi Pirandello is freed from the influence of Verismo in the second stage of his creative works.

It is noteworthy that in the early nineteenth century, Romanticism introduced the problem of the “extra man” into literature. This is a person isolated from society, locked in himself. The question of the relation between the ideal and the reality creates a contradiction in its existence. This is not the face of a human in public relations.

Realists portrayed their characters in real public relations, in specific social, historical, and cultural contexts. In real human relationships, their face and character are formed. At the same time, it raises the issue of human alienation. “The authors of the works ask the question, what should be the relationship between the individual and the society, and the society must answer this question” (Vardoshvili, 2018:94).

The characters, depicted in the social novel characteristic for critical realism, are powerful artistic figures fighting against vices in the public relations. At the same time, the realists oppose decadent literature.

Thus, the “extra man” at the beginning of the century appears to be a “little man” at the end of the century. The problem of the “little man” is related to the issue of verismo in the world literature.

References:

Andronikashvili, V. (1984). Narkvevebi XIX saukunis qartuli literaturis istoriidan, [“Essays from the history of Georgian literature of the XIX century”], Tbilisi: “Soviet Georgia”.

Vardoshvili, E. (2018). Axali qartuli literature da evropuli mwerloba, [“New Georgian Literature and European Writings”], Tbilisi: “Universal”.